

Ball de Gitanes

Olesa de Montserrat

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Plaça de les Fonts
Alçada: 115

Coordenades:

Latitud: 41.54487
Longitud: 1.89371
UTM Est (X): 407729
UTM Nord (Y): 4599836

Classificació

Número de fitxa 08147 - 138
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX-XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Dansa perduda.
Protecció Inexistent
Accés Sense accés
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 27/10/2011 - 02:00

Descripció

Ball de Gitanes propi d'Olesa, amb trets diferencials d'altres balls de gitanes de la zona del Vallès, on era més implantat. A començament de segle XX a Olesa es ballava a la plaça de les Fonts per les festes majors i altres festivitats. En el ball de gitanes s'utilitzaven cintes per engalanar un arbre al voltant del qual es feia la

dansa. Més tard es va substituir per un pal o verga sostinguda per un dansaire. A Olesa es feia servir un pal d'olivera a la soca del qual es fermaven les cintes. Al seu entorn evolucionaven els dansaires entreteixint les cintes virolades damunt la soca. Mentre ballaven cantaven: "El ball de les gitanes,/ faldilles d'indianes,/ gipó de bombosí,/ zic, zic, zic." Actualment, però, aquest ball s'ha perdut i és difícil que es pugui recuperar, ja que no queden persones vives que en recordin els passos ni tampoc se'n conserven testimonis visuals que permetin reconstruir-lo. El ball de gitanes que avui balla l'Esbart Olesà és l'estàndard d'aquest gènere que ballen molts altres grups.

Història

És possible que el ball de gitanes sigui el vestigi d'alguna cerimònia relacionada amb l'olivera (VENDRANES; RULLIER 1996: 170). El Costum de fer balls el darrer dia de la collita al voltant i entre els oliverars és molt vell. El que és segur és que a començament de segle XX el ball de gitanes es feia a la plaça i congregava molta afició. La persona que a Olesa va impulsar aquesta dansa (molt estesa en alguns pobles del Vallès) fou Salvador Ubach, el qual també ensenyava els balls de dimonis de la Passió. Altres coreògrafs continuadors seus foren Domènec Vendranes, Vicenç Fusalba i un altre conegut amb el motiu de "Xic de Brincos". El local social era al Círcol i a la Casa del Poble, però públicament es ballava a la plaça de les Fonts. L'any 1929 es constituí al Casal Catequístic l'Esbart Dansaire Olesà. El seu primer mestre va ser el conegut escriptor i folklorista Barceloní Aureli Capmany. Joaquim Valls va ser l'iniciador i impulsor de l'esbart en els primers anys. Més tard el seu germà, Jaume, va continuar la tasca al front de l'entitat durant més de trenta anys. Després de la seva mort, l'entitat va tenir un impàs d'uns dos anys fins que, el 1977, un grup de joves va impulsar-ne una nova etapa. Entre les creacions més recents de l'Esbart hi ha la Moixiganga de la Passió, estrenada a mitjan de la dècada de 1980 i reestrenada el 1980. Més recentment, han posat en escena l'obra musical "Temps de balneari", que recrea el món entorn del balneari de la Puda a l'any 1929. Aquesta obra té música adaptada i coreografia pròpia.

Bibliografia

- BAYONA, Alfons; VALLDEPERES, Elies (2008). 50 anys d'història olesana 1950-2000. Comunitat Minera Olesa, Ajuntament d'Olesa de Montserrat. Menció especial del Premi de Recerca Vila d'Olesa, p. 431
- MARTÍNEZ NOGAREDA, E (2000). L'Abans. Olesa de Montserrat. Recull gràfic. 1875-1965. Ed. Efadós, p. 235-245
- SAUMELL OLIVERAS, Joan i altres (1981) Olesa aimada Unió Excursionista de Catalunya (Olesa), p. 146-147
- VENDRANES, Gusman; RULLIER, Chantale (1996). Oli d'Olesa, la passió d'un poble. Col·lecció Vila d'Olesa, 5. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 169-170

